

Hegerová, Terézia

Pohreby a posmrtné predstavy

In: Dosedlová, Aneta; Hegerová, Terézia; Krajcová, Pavla; Mašková, Kateřina; Mydliarová, Lucia; Russeová, Zuzana; Samoylova, Nataliya; Shejbalová, Zuzana. *Tradiční rodina v Číně*. 1., elektronické vydání Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. [47]-56

ISBN 978-80-210-9395-9

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141670>

Access Date: 01. 04. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

5. POHREBY A POSMRTNÉ PREDSTAVY

Terézia Hegerová

1. ÚVOD

Pohrebné rituály (*sānglǐ* 丧礼) bývajú v Číne chápané viacerými spôsobmi či už ako najdôležitejšie rituály spadajúce pod kult predkov, ako rituály reprezentujúce smrť, alebo ako prechodové rituály medzi terajším a posmrtným životom. V Číne je téma smrti tabu, o umieraní sa nehovorí a o smrti samotnej sa hovorí v eufemizmoch.

Nakoľko Číňania veria, že v celom vesmíre musí byť nastolená rovnováha a harmónia, či už sa jedná o vnútorné záležitosti jednotlivcov alebo sociálne interakcie vo všeobecnosti, kládol sa v Číne na pohrebné rituály veľký dôraz. Smrť totižto reprezentovala narušenie rovnováhy vesmíru a pohrebné rituály napomáhali k znovuoobnoveniu rádu. Okrem toho boli pohreby a správne vykonané pohrebné rituály považované aj za znak synovskej oddanosti. Zle prevedené obrady mohli uvaliť hanbu ba dokonca aj nešťastie na celú rodinu. Akt venovania rakve deťmi rodičom bol taktiež chápaný ako prejav synovskej oddanosti, ktorý robil rodičov šťastnými. Na pohreby sa muselo šetriť dopredu, pretože boli finančne nákladné a ich cieľom bolo predovšetkým ukázať prestíž a oddanosť rodu. Okrem uctenia si zomretého však slúžili pohreby aj ako príležitosť na utuženie vzťahov v rodine, keďže sa pri nich stretávala celá rodina.

Podoba obradov závisela od viacerých faktorov, akými sú vek zomretého, príčina smrti, jeho sociálny či manželský status, ďalej taktiež od toho, v ktorej časti Číny sa pohreb vykonával a novodobejšie podľa toho, k akej náboženskej viere ľudia patria. Nakoľko sa v podobe pohrebných obradov odzrkadľovali regionálne rozdiely, je dôležité dodať, že nasledujúce líčenie čínskych tradičných pohrebov neplatí pre celú Čínu a pohrebné rituály sú popísané v rôznych regionálnych variantoch.

Ak bol mŕtvym mladý nezadaný muž, jeho telo nemohlo byť prinesené domov a muselo ostať na mieste, kde sa následne mal odohrávať pohreb. Jeho rodičia mu taktiež nemohli venovať modlitby, pretože starší človek by nikdy nemal vyjadriť rešpekt mladšiemu. Nakoľko nemal deti, neostal po ňom nikto, kto by smútočné obrady preňho mohol robiť. Ak umrelo malé dieťa, žiadne smútočné obrady sa nerobili, z rovnakých dôvodov ako pri smrti nezadaného muža. V niektorých oblastiach Číny sa taktiež verilo, že ak umrie malé dieťa, nebolo to v skutočnosti dieťa, ale zlý duch. Dieťa i nezadaný muž boli teda pochovávaní v tichosti.

Deň pohrebu musel byť špeciálne starostlivo vybraný za pomoci špecialistu tak, aby to bol priaznivý deň podľa čínskeho almanachu šťastia (*tōngshū* 通书, *lìshū* 历书). Zaujímavé je, že v Číne sa pod pojmom „pohreb“ nerozumie len samotný obrad vkladania rakve do zeme, ale toto označenie v sebe zahŕňa všetky obrady vykonané od momentu smrti jednotlivca až po vloženie jeho tela do zeme.

2. PRED SMRŤOU

Prípravy na pohreb začínali, keď bol človek viditeľne nevyliciteľne chorý. Rodina najskôr objednala tradičnú ázijskú truhlu, ktorá mala tvar obdĺžnika s 3 hrboľmi. Príprava pohrebu padala na deti alebo na mladších členov rodiny, oni taktiež museli zaobstarať špecialistu alebo skonzultovať čínsky almanach aby bolo jasné, ktorý deň je pre nadchádzajúce pohrebné obrady najvhodnejší. Takmer všetky obrady a prípravy vedúce k samotnému vloženiu do zeme sa odohrávali v bydlisku mŕtveho.

3. PRÍPRAVA NA POHREB

Pred samotným uložením do rakve muselo byť telo mŕtveho najskôr rituálne umyté. Tento rituál bol tradične prevádzaný synom mŕtveho, ktorý trikrát vodou (mala to byť voda od bohov alebo aspoň svätená voda, v súčasnosti stačí voda z vodovodného kohútika) pretrel telo svojho mŕtveho otca. Verilo sa, že človek s nečistým telom bude potrestaný a poslaný do pekla. Nasledovalo oblečenie mŕtveho do pohrebného šatu (ten bol pripravený samotným človekom alebo jeho deťmi dlho predtým, než umrel), ktorý bol tradične hnedý alebo modrý.

3.1 Uloženie tela do rakve

Ďalším krokom v príprave bolo vloženie tela do truhle, nazývané aj rituálom *rùliàn* 入殮. Rakva sa uzavrela a umiestnila do miestnosti na hlavnej ose domu, príbuzní si obliekli smútočný šat z nefarebnej bavlny a pustili sa do plaču. Zvykom bývalo aj najímanie plačiek. Tretí deň po smrti sa podľa povier duša mŕtveho prichádzala pozrieť, či ju príbuzní oplakávajú. Čo sa týka samotnej rakve, musela byť natočená tak, aby mŕtvy v nej smeroval nohami k dverám. Do truhly sa spolu s telom vkladali aj niektoré osobné predmety mŕtveho, aby ich mohol používať aj v posmrtnom živote. Ak človek umrel v dome, bola jeho truhla umiestnená tam. Ak však umrel mimo domu, bola truhla umiestnená na dvorčeku, na dvoch stoličkách, s hlavou mŕtveho smerujúcou k domu. Na zatvorenú truhlu sa položil žltý a biely papier, ochraňujúci telo pred nebezpečnými duchmi.

Po tom, čo bolo už telo v truhle uložené, rodina začala pripravovať a prezentovať obetiny (predovšetkým ryžu, pokrmy z mäsa, vonné tyčinky a obetné peniaze). Takéto obetiny symbolizujú pokračovanie vzájomnej závislosti medzi živými pozostalými a mŕtvym príbuzným.

3.2 Bdenie

V medziobdobí, kým telo mŕtveho ešte nebolo vložené do zeme, dochádzalo v dome rodiny k rituálom pohrebného bdenia. Toto obdobie obvykle trvalo 3 až 7 dní. Počas neho mohla rodina a priatelia prísť vyjadriť mŕtvemu poslednýkrát svoju úctu. Rituál *shōulíng* 守灵, počas ktorého rodina bdela pri truhle, bol braný ako symbolika toho, že rodina mŕtveho odprevádza až ku vstupným dverám do posmrtného sveta, preukazujúc tak svoju synovskú oddanosť a lojalitu. V posledný deň obdobia bdenia prichádzali do domu mŕtveho náboženský špecialisti (budhistickí mnísi alebo taoistickí kňazi), aby započali pohrebné rituály. Ich modlitby mali viesť dušu mŕtveho podsvetím a pomôcť mŕtvemu pri premene z ducha na predka. Modlitby boli sprevádzané hrou na gongy a flauty.

3.3 Pohrebné oznámenie

Pred pohrebom sa rodine a priateľom posielal úmrtný oznam s časom a miestom konania sa pohrebnej procesie. Tieto „pozvánky“ boli väčšinou bielej farby. Pokiaľ sa jednalo o pohreb človeka, ktorý bol starší než 80 rokov, oznámenia boli ružové, pretože už samotné dožitie sa tak vysokého veku sa považovalo za šťastnú udalosť.

3.4 Vyzdobenie domu

Špeciálne vyzdobený býval aj dom mŕtveho. Nad dverami domu sa tradične umiestnil biely transparent alebo kus bielej látky. Keď niekto v rodine umrel, všetky sochy čínskych bohov v dome boli prekryté červeným papierom, všetky zrkadlá odstránené (kvôli povere, že ak človek uvidí v zrkadle odraz truhle, bude zkrátka nasledovať v rodine ďalšie úmrtie). Dom bol vyzdobený aj bielymi kvetinami, živými či papierovými. Ak bol mŕtvym muž, naľavo od vchodu do domu sa umiestňoval gong. Ak bola mŕtvou žena, gong sa nachádzal napravo. V dome, kde sa držal smútok, sa nesmeli hádať.

3.5 Smútočné oblečenie

Rodinní príslušníci sa po smrti milovaného odeli do odevov rôznych farieb, symbolizujúcich rôzne stupne zármutku a vzťah k mŕtvemu. Synovia a dcéry mŕtveho museli nosiť košele a nohavice z biele bavlny. Smútiaci si na svoj odev počas pohrebu museli pripnúť na rukáv košele malý kúsok látky. Pokiaľ šlo o mŕtveho muža, látka bola pripnutá na ľavom rukáve, pokiaľ šlo o ženu, na pravom. Tí, čo boli mŕtvemu bližší teda nosili biely odev, ostatní príbuzní oblečenie vo farbe *qīng* 青: čierne, modré či šedé. Deti a manželky synov nosili čiernu farbu (vyjadrujúc tým najsilnejší smútok), vnuci modrú a pravnuci bledomodrú. Červená farba bola úplne zakázaná, nakoľko symbolizuje radosť a šťastie.

4. POHREBNÁ PROCESIA A POHREB

4.1 Pohrebná procesia

Pred prenosom tela z domu mŕtveho sa 3 dni spievalo a konala sa veľká hostina spolu s pálením obetných peňazí a makiet. Pred dňom pohrebu rodina vyzdobila smútočnú miestnosť čiernymi a bielymi farbami a na stenu zavesila čiernobielu fotografiu mŕtveho. Na rakvu bol taktiež pripevnený kus dreva, za ktorý bola držaná pri prenášaní. Podľa povier boli považovaní ľudia, čo niesli truhlu, za požehnaných. Najskôr bola truhla vynesená na ulicu vedľa domu, následne naložená na máry, ktoré ju odniesli na miesto pohrebu. Pohrebnou procesiou sa označuje proces prenosu már na miesto pochovania či kremácie. Tesne za márami kráčal najstarší syn a najbližšia rodina, pokiaľ bolo v sprievode viacero príbuzných rodina bola s márami spojená kusom bielej látky. Keď sa sprievod dostal k vnútornej bráne domu, väčšina ľudí sprievod opustila a k miestnu pochovania šla ďalej už len najužšia rodina a nosiči.

4.2 Pohreb (uloženie do zeme)

Ako už bolo spomínané, deň pohrebu bol zvolený až po konzultácii čínskeho almanachu. Taktiež miesto pochovania zvolil geomant v súlade s *fengshui*. Po príchode na miesto začal proces vkladania rakve do zeme. Mŕtvy býval často pochovaný s vecami, ktoré mohol následne potrebovať v posmrtnom živote. Pri presune truhle z már do hrobu sa mali všetci odvrátiť a po uložení rakve naň hodiť hrst zeme. Tradíciu taktiež bolo, že najstarší syn zobral z hrobu za hrst hliny a dal ju do držiaka na vonné tyčinky.

Tri dni po pohrebe sa syn a vnuk (ak ho mŕtvy mal) opäť vydali k hrobu a chvíľu tu zostali, aby tak robili ešte chvíľu spoločnosť duši *po* (viz časť 9.2), ktorá pri hrobe ostávala. Pohrebom však mŕtvy pretrhával všetky svoje citové väzby, nakoľko už nepatril k živým, a ani s nimi nesmel zostať, pretože by im mohol škodiť. Verilo sa, že zomrelý musel vypiť nápoj zabudnutia, a preto sa do hrobov často dávala aj miska s dierkou, aby sa predišlo úplnému zabudnutiu a odcudzeniu sa.

4.3 Po pohrebe

Po pohrebe rodina postavila tabuľku predkov pre mŕtveho na domácom oltári po boku ostatných mŕtvych predkov, aby ho mohli po správnosti uctievať. Pred oltárom musela byť vždy zapálená sviečka, každé dva mesiace obetované dary a obetné peniaze. Oltár predkov slúžil aj ako platforma pre oznamovanie dôležitých udalostí a slávenie špeciálnych príležitostí.

5. OBDOBIE TRÚCHLENIA

Po samotnom pohrebe nastalo obdobie trúchlenia, ktoré mohlo niekedy trvať až do troch rokov. Ani samotní vládcovia nebol výnimkou, tí sa však mali oddávať trúchleniu len 27 dní. Intenzita trúchlenia mala odrážať kvalitu vzťahu s mŕtvym. Doba troch rokov bola stanovená preto, že tri roky odzrkadľovali prvé tri roky života dieťaťa, počas ktorých je dieťa na rodičovi najzávislejšie a majú k sebe najpevnejšiu väzbu. Počas tohto obdobia sa predvádzali rôzne trúchliace praktiky. Rodinní príslušníci mali napríklad nosiť vrecovinu alebo iný jednoduchý odev, neumývať si vlasy a jesť len diétne, cez deň náležite vzdychať od smútku.

Rodina musela každých sedem dní po dobu 49 dní robiť obetiny a páliť obetné peniaze či iné papierové makety predmetov (od áut až po domy). Keď nastal v poradí piaty siedmy deň, nastal čas rituálov, kedy rodina pozvala k sebe na hostinu rodinu a známych a zaplatila budhistickým mníchom, aby sa modlili za dušu mŕtveho. Ďalšie kolo obetín sa potom konalo 100 dní po smrti až sa táto lehota postupne predĺžila na raz za rok počas troch rokov.

6. STAROSTLIVOSŤ O HROB

Na uctenie mŕtvych predkov slúži každý rok špeciálne čas oslavy sviatku *qingming* 清明, kedy rodiny navštevujú hroby svojich mŕtvych príbuzných a čistia ich.

7. DRUHOTNÝ POHREB

V niektorých častiach Číny, predovšetkým v južných oblastiach, sa kedysi vykonával aj takzvaný druhotný pohreb. Po uplynutí 6–7 rokov bol rodinou povolaný špecialista, ktorý kosti z hrobu vybral, očistil a vložil do urny položenej vľavo od rakve. Vychádzalo to z viery, že mäkké tkanivo je yinovej 阴 povahy a kosti zase yangovej 阳, takže bolo nutné oddeliť ich od seba. V minulosti existovala aj možnosť pochovať rôzne časti tela oddelene. Pozostalí museli medzi prvým a druhým pohrebom trúchliť a dodržiavať isté tabu, aby dušu nerozhnevali a ona sa mohla v pokoji pripojiť k ostatným dušiam predkov.

8. REFORMY 20. STOROČIA

Nakoľko boli v minulosti pohreby príliš finančne náročné, začali sa po roku 1911 presadzovať snahy o zmenu obradov a nákladnosti pohrebov. Veľké zmeny nastali po roku 1949, kedy začal narastať tlak proti všetkým feudálnym poverám. Za Kultúrnej revolúcie došlo k hromadnému ničeniu starých hrobov (zaberali miesto) a tabuliek predkov. Kedysi sa najväčších pôct mohlo dostať len starým ľuďom, v 20tom storočí sa začalo pravidelne dostávať uctievania aj mladým ľudovým a štátnym hrdinom (napríklad tým, ktorí padli v nejakej vojne a nemal im kto prejavovať synovskú oddanosť). Novým zmyslom rituálov sa stalo uľahčiť mŕtvym cestu do záhrobia. Pietne stretnutia začali byť povoľované aj pre samovrahov a kriminálnikov.

V súčasnosti sú propagované hlavne lacné formy pohrebov, predovšetkým kremácia a pochovávanie bez rakvy alebo do požičanej rakvy. Tradičné honosné pohreby sa udržujú už takmer výlučne len na dedinách. Honosné hostiny a pohrebné sprievody sa taktiež neodporúčajú.

9. PREDSTAVY O POSMRTNOM ŽIVOTE

9.1 Predstavy o posmrtnom živote

Pohrebné zvyky Číňanov poukazujú na silnú vieru v život po smrti, prevtelenie duší a potrebe uctievania predkov živými. Smrťou človek neprestáva hrať úlohu v živote celej rodiny, smrť je len procesom premeny. Tradične Číňania verili, že posmrtný život bude v podstate totožný s tým, ktorý prežívali na Zemi. Mali mať teda rovnaké potreby a rovnako tak aj práva a sociálny status či úrad ako počas svojho predchádzajúceho života. Preto boli mnohí pochovaní s rôznorodými vecami z domácnosti a pozostalí pre nich pálili obetné peniaze a papierové makety vecí. V dávnej minulosti bolo od rodiny a sluhov zomrelého požadované, aby aj oni sami vzápätí spáchali samovraždu. Neskôr, na konci dynastie Zhou, sa od tejto tradície upustilo a do hrobov boli vkladané miesto živých ľudí sochy sluhov či koní s povozmi. Číňania taktiež verili, že existujú spôsoby, ktorými sa dá mŕtvy po smrti oživiť, pokiaľ duša mŕtveho chce a nechá sa privolať. Pokiaľ sa to nepodarí, duša odchádza do záhrobia.

Tradičné čínske predstavy o posmrtnom živote sa neskôr začali miešať s budhisticou náukou a mnohí Číňania začali veriť v posmrtnú reinkarnáciu. Dušu morálneho a dobrého človeka teda po smrti čakalo znovu-prevtelenie. Hriešnikov čaká nepokoj a peklo, kde si musia odpykať svoj trest. Až po odpykaní trestu sa môžu opäť zrodiť. Čo sa týka samotného pekla, to malo podľa tradičných čínskych predstáv viacero poschodí, o treste daného hriešnika na základe skutkov z jeho predošlého života rozhodovali pekelní sudcovia, ktorých bolo desať.

Existovala však ešte aj trochu iná forma viery v to, čo sa po smrti človeka deje. Po smrti človeka sa jeho duše mal okamžite ujať miestny Boh zeme a mal ju priviesť pred miestneho Mestského boha, ktorý mal prehľad o skutkoch, ktoré človek za svojho života vykonal. Ten potom poslal dušu do podsvetia a pred prvého z desiatich sudcov pekla. Súd pred desiatimi magistrátmi pekla však nemusel byť osudom pre každú dušu. Tí, ktorí viedli ukážkový život sa z podsvetia mohli ihneď vymaniť a odísť preč cez zlatý most alebo strieborný most. Zlatý most viedol do Čistej krajiny na západe (*Xīfāng jìngtǔ* 西方淨土), ktorá nebola súčasťou vesmíru a na jej čele stál Buddha Amitabha. Po osobnom stretnutí s ním mohla duša konečne dosiahnuť nirvánu. Strieborný most viedol do neba, ktoré bolo dôležitou súčasťou vesmíru a vládol mu Nefritový cisár. Spolu s ním nebo obývali bohovia a iní nebeskí úradníci. Duša, ktorá si vybrala Strieborný most, mala byť teda znovuzrozená ako boh a mala sa stať dôležitou súčasťou vesmíru.

V určitých prípadoch sa po smrti duch mŕtveho môže zdržať kvôli vlastnej nespokojnosti vo svete živých. Jedná sa o prípady, keď bola na mŕtvom spáchaná nejaká krivda; keď mŕtvy túži po pomste či keď sa jedná o človeka, ktorý spáchal samovraždu alebo mu nemá kto obetovať. Obety v podobe jedla či pálenia obetných peňazí sú teda dôležité z viacerých dôvodov, predovšetkým však preto, aby bola duša mŕtveho spokojná a pokojná. Verilo sa teda, že mŕtvi mali veľkú moc nad každodennými udalosťami smrteľníkov. Nespokojní duchovia predkov mohli na rodinu priviesť chorobu či iné nešťastie.

9.2 Predstavy o duši

Podľa čínskeho ľudového náboženstva sa verí, že má človek dve duše, *hún* 魂 a *pò* 魄, spájané s prvkami yin a yang. Pri smrti sa *hún* a *pò* rozdelia. *Hún* ide do neba alebo do života po smrti, a *pò* sa vráti na zem najskôr sa zdržiava v okolí hrobu a neskôr prebýva v spirituálnej tabulke. Tradičná čínska viera hovorí, že duša oddelená od tela mŕtveho má schopnosť ochraňovať rod, pokiaľ jej pozostalí budú skladať obety. Taktiež je v jej moci zabezpečiť úspech svojej rodiny.

Čínsky koncept duše je ovplyvnený učeniami budhizmu, konfucianizmu a taoizmu. Vo veľkej miere sa verilo, že sa po smrti energie duše vrátia naspäť do vesmíru a spoja sa s celkovou energiou vesmíru, predovšetkým vo forme yinových a yangových síl. Taoisti sa držali viery, že ľudská energia svoju púť pokračuje v podsvetí, na spirituálnych horách či rôznych nebeských miestach. Budhisti zas zastávali vieru v súd a reinkarnáciu.

Použitá literatúra

Galvany, Albert. Death and Ritual Wailing in Early China: Around the Funeral of Lao Dan. *Asia Major* 25, No. 2, 2012, 15–42.
Lowe, H. Y. *The adventures of Wu: the life cycle of a Peking man*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1983.
<https://doi.org/10.1515/9781400855896>

Obuchová, Lubica, ed. *Svět živých a svět mrtvých: soubor studií interdisciplinární pracovní skupiny „Náboženské směry v Asii“*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2001.

Sosna, Daniel. Sekundární pohřební aktivity: srovnávací studie. Antropologické sympozium V: sborník příspěvků z „V. antropologického sympozia“ Plzeň, 30. června a 1. července 2006. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2007, 169–182.

Watson, James L. The Structure of Chinese Funerary Rites. In James L. Watson a Evelyn S. Rawski, eds., *Death Ritual in Late Imperial and Modern China*. Berkeley, CA: University of California Press, 1988.

Zhao, Lucy Xia. Ritual and the life cycle. In Xiaowei Zang (ed.). *Understanding Chinese Society*. Oxford: Routledge, 2011, 24–34.

ROZŠIŘUJÍCÍ ČETBA

Lanling Xiaoxiao Sheng, *Jin Ping Mei* – anotácia

Jin Ping Mei 金瓶梅 je dielo, ktoré vzniklo na konci 16-teho storočia, za dynastie Ming, z pera autora používajúceho pseudonym Lanling Xiaoxiao Sheng 蘭陵笑笑生. Dej knihy je zasadený do prvej polovice 12-teho storočia, ale zachytáva svoju dobu a v nej osud rodiny bohatého lekárnik, Ximen Qing, so všetkými jeho manželkami, konkubínami, erotickými eskapádami a obchodnými záležitosťami. Dielo je plné popisov každodenného života v rodine, večných hádok medzi početnými ženami lekárnik, vzťahov medzi nimi a pod. Kniha je kritikou voľných mravov a skazenosti. V príbehu vystupuje veľký počet postáv, vidíme ako sa vyvíjajú, sledujeme prekážky, ktorými si musia prejsť a mnohé z nich vidíme umierať. V českom preklade vyšlo doposiaľ 7 zväzkov diela. V šiestom zväzku sa stretávame s pohrebom malého Guan'gea, synčeka Ximen Qing a Li Ping'er, ktorý umiera následkom šoku po útoku mačkou. Autor popisuje šat, truhlu, obrady a predstavy spojené s úmrtím malého dieťaťa (str. 371–417). V siedmom zväzku nasleduje smrť samotnej Li Ping'er, ktorá sa nedokáže zmieriť so smrťou svojho syna, ochorie z toho a následne zomrie. Po smrti sa začínajú prípravy na pohreb, ženy v dome vyberajú pre zosnulú vhodnú obuv, v ktorej sa bude môcť ukázať pred súdom v podsvetí. Spomínané sú aj zádušné obrady trvajúce 5 týždňov, počas ktorých má telo zosnulej ostať v dome rodiny. K rodine taktiež prichádza špecialista, ktorý vyberie najvhodnejší deň pre pohreb na základe dňa a hodiny narodenia i úmrtia nebohej. Popísané je aj biely smútočný úbor a čapice pre príslušníkov rodiny i služobníctvo. Rodina na pohreb pozýva budhistických mníchov i taoistických kňazov, zachytené je oplakávanie mŕtvej, recitovanie sútier i samotný pohrebný sprievod a obety (str. 109–297). V závere diela umiera aj Ximen Qing a ženy, ktoré na svete zanechal, sa starajú o priebeh jeho pohrebu.

(*Jin Ping Mei aneb Slivoň ve zlaté váze*. Přeložil Oldřich Král. Lásenice: Maxima, 6. svazek 2017, 7. svazek 2018.)

Yuan Mei, *O čom Konfucius nehovoril* – anotácia

O čom Konfucius nehovoril (*Zi bu yu* 子不語) je výbor poviedok s nadprirodzenými motívmi zozbieraných autorom Yuan Mei 袁枚 (1716–1797), ktorý bol čínskym učencom a poetom žijúcim za obdobia dynastie Qing. Zbierka sa prvýkrát objavila v roku 1788. Názov zbierky odkazuje k tomu, čo je samotným obsahom uvedených poviedok: veci z každodenného života bežného ľudu, nadprirodzené udalosti a bytosti,

duchovia, násilie, sex, odplata a korupcia. Dielo je zložené z veľkého počtu krátkych poviedok, mnohé z nich pochádzajú z ústneho rozprávania bežných ľudí, priateľov či príbuzných, ktoré autor zaznamenal. V diele sa objavujú démoni, víly, líšky premenené na ženy. V mnohých z príbehov sa živým ľuďom dejú zvláštne, nadprirodzené veci spôsobené niekým zo záhrobia, alebo sa stretávajú so samotnými démonmi a už zomretými ľuďmi, ktorých za svojho života poznali alebo ktorým ublížili v niektorom zo svojich predchádzajúcich životov. Duchovia a zomrelí sa v poviedkach bežne snažia komunikovať so živými, či už kvôli odplate alebo len tak zo zábavy. Z ich interakcie sa dozvedáme, že nespravodlivý neľudský prístup a bežné ľudské zvyky ako napríklad pokrytectvo nebudú v posmrtnom živote tolerované. Na poviedkach môžeme taktiež sledovať ľudovú vieru v spoločenskú hierarchiu v záhrobí.

Stretávame sa aj so zmienkami o tradičnej čínskej viere v súd, ku ktorému sa po smrti človek dostane a kde sú posudzované hriechy, ktoré za svoj život napáchal. Mnohé z poviedok popisujú, ako sa po smrti duša dostane práve pred takýto súd. Po vynesení rozsudku sa duša môže ešte poslednýkrát vydať navštíviť svoj domov, rozlúčiť sa alebo splatiť svoje účty. Potom už môže duša nerušene začať svoju cestu po záhrobí. (Yuan Mei. *O čem Konfucius nehovoril*. Preložila Lucie Olivová. Praha: Brody, 2012.)

5.1 Rodinná hrobka

Rodinná hrobka pôvodne postavená pri dnes už neexistujúcom rodinnom dome, na ktorú pozostalí príslušníci rodu stále nezabúdajú nosiť kvety a iné obetiny. Okrúhly tvar symbolizuje nebesá. Fotografia z okolia mesta Suzhou, provincia Jiangsu, z roku 2017.

Foto: Terézia Hegerová

5.2 Pohrebná procesia

Tradičná dedinská pohrebná procesia, pozostalí členovia rodiny a dedinčania sprevádzajú telo mŕtveho na márach z domu ku hrobu. Rodinná hierarchia a vzťahy sú reprezentované rozdielnym typom či farbami smútočného oblečenia pozostalých. Fotografia pochádzajúca z Číny, vyfotená okolo roku 1905.

Foto: Robert Henry Chandless

5.3 Stánok s obetnými peniazmi na predaj

Stánok, v ktorom sa predávajú obetné peniaze a iné obetiny z papiera, slúžiace k uctievaniu mŕtvych rodinných príslušníkov či božstiev. Takéto stánky sa nachádzajú pri mnohých čínskych chrámoch. Fotografia z mesta Taipei, Taiwan, z roku 2013.

Foto: Terézia Hegerová

5.4. Novodobejšia verzia obetín

Papierové obetiny mohli mať okrem podoby peňazí aj podobu predmetov každodennej potreby. Takýmito obetinami vybavila rodina práve zosnulého príslušníka na posmrtnú cestu tým, že ich rituálne spálila.

Foto: Jorge Láscar